

Afféle könyvismertetésként, ízelítőül, kedvcsinálólul közöljük a szerző új könyvének alábbi részleteit.

Hegyí Béla

ÉHE A SZERETETNEK

Följegyzések a nyolcvanas évekből

Nincs szebb és felemelőbb,

mint Istenről beszélgetni. Jézusnak hódolni szavainkkal és tetteinkkel. Ezt a gondolatot erősítjük egymásban *Mensáros László*val egy Károlyi utcai eszpresszóban, kora délelőtt. Tavasz szél csap be a nyitott ajtón. Kabátban, sálban ülünk, feketét kavargatva. A színművész a következőket mondja:

– Végre egyszer mellemnek szegeztek ezt a nagyon lényeges kérdést. Kiderül, mennyire tisztázatlan bennem, amikor meg kell fogalmazni. Nem az okozza a nehézséget, mit válaszoljak, hiszen sok elméleti fejtegetést tudnék összehordani. Számomra azonban Jézus nem teológiai és nem filozófiai probléma. Sem történelmi jelenségnek, sem szimbólumnak nem érzem, hanem – mint hívő katolikus – valóban élő személynek, akinek anyagi része egy bizonyos időben és korban jelent meg, de a lénye mindannyiunkkal együtt lévő. Magunkban mindig jelenvalónak érezzük, minden reménytelenség ellenére. Ezért optimista az ember, tudja, hogy van – lehetősége. Legkétségbeejtőbb pillanataiban is elismétli magában az annyit szidott és számon kért étellel szemben a másokért élés értelmét.

A másik problémám az, hogy szabad-e nyilatkozni e tárgyban akkor, ha az ember élete sokszor ellene mond annak, amit hisz és vall? Ha pedig így van, joggal kérhetné számon tőlem bárki is, hogy miért nem gyakorlat ez az én életemben? Éppen ezért Jézus számomra napi lelkiismereti konfliktust jelent. A jó szándék és a cselekvés megoldatlanságát veti föl. A bizonyosság mindig az: Hogyan tudjuk élővé tenni Őt a magatartásunkkal? Ha már beszélünk róla, ezzel másoknak is használni szeretnénk, hogy többeket elgondolkoztasson, a hívőket hitükben megerősítse; aki pedig nem hisz, azt közelebb hozza a hívőkhöz.

Jézus számomra mindenekelőtt a másokért élés, a világ dolgainak következetes vállalását képviseli. Ennek a vállalásnak értelme van, ebben minden embernek osztoznia kell. Mindenki magában hordja Őt, mert

mindenkinek megvan a lehetősége arra, hogy másokért tegyen. Lehetősége! Az ember azonban mégis elsősorban önmagáért dolgozik, saját beteljesedéseért küzd, és ha nem sikerül neki, keserűen csalódik. Csalódása magyarázható: Nem képes arra, hogy másokat megváltson, noha csak ezzel válthatná meg önmagát is. Másrészt Jézus azonosul bennem az emberiséggel: valós szellemi koncentrátum. Amilyen élőnek érezzük például Hamletet vagy Faustot, mert belőlük vagyunk, mert minden kor minden emberének ismertető jegyeit viselik, s ahogyan ők mi vagyunk, az egyes emberek, ugyanúgy Jézus is. Ő – mindenki. Való igaz, hogy bennünk van, Ő mindnyájunk, az emberiség – volt, van és lesz.

– Jézus *egy*, és mégis: *mindenkihez más* – szövöm tovább én a gondolatot. – Személyhez szóló. A jó barát, az idősebb báty, a gyógyító *sacerdos*. Számomra mindig a pedagógust jelentette, a lélekmentőt és – a nevelőt, aki tanácsot és vigaszt nyújtott szegyeimben. Bűneimet segített feldolgozni és jóvátenni, csüggedéseimet derével töltötte fel, imáimban szeretettel jutalmazott, és álmaimban gondoskodott a bennem fészkelő indulatok elpárolgásáról. Mindig azzal biztatott, hogy *semmi sincs veszve*. Egész létünk tanulási folyamat: ezért kell újra és újra kezdenünk minden elbukás után. Minden egyes újrakezdéssel többet és többet tudunk meg önmagunkról, feladatainkról, lelki épülésünk értelméről. Egyre közelebb és közelebb jutunk Istenhez, amint cselekedeteinkben egyre több lesz a jó és a jóvátétel. (1982)

Rónay értékelése

„A magyar egyház legnagyobb kisértése mindig az állammal való szövetkezése és vele a hatalomban való osztozása volt. Történelmünk folyamán sokszor nyílt erre alkalom, az események, a korfordulók kedveztek az összefonódásnak. Első királyaink idején egymásnak még *természetes* szövetségesei, az államalapítás és az európai magyar állam megszilárdítása ezt megkövetelte. A

különböző idegen dúlások, nemzeti hányattatások, a török megszállás során *kényszerűen* kapcsolódott egybe állam és egyház érdeke, a megmaradás biztosítékaként. Később azonban, különösen a lassú polgárosodás és iparosodás megindulásától kezdve, semmi nem indokolta az egyház szoros kötődését az államhatalomhoz, a *történelmi szükségszerűségek megszűntek*.

A mai egyház- és vallásellenes megnyilatkozások abban tévednek elsősorban, hogy kritikájukat messzemenően általánosítják: az egyházzól, a papságról, a katolicizmusról beszélnek, holott sem a katolicizmus, sem az egyház nem egységes tömb, sokféle árnyalat színezi, sokféle képviselője és képviselője van. Amiről lehet – mint hatalmi tényezőről és egyházi állásfoglalásról – szólni, az a *legfelsőbb hierarchia magatartása és viszonya* az államhoz, a politikai hatalomhoz.”

Rónay világos okfejtéséhez semmit nem lehet érdemben hozzátenni. Változatlanul igaz, és nem kell jónak lenni ahhoz, hogy a jövőbe lássunk: igaz is marad minden időben. Ez a multhatatlan törekvés a hatalomban való feltétlenül osztozásra nem pusztán gazdasági kényszer, nem is kizárólag a szellemi befolyás féltése, nem is csak történelmi tradíció, amit a magyar klérus a múltból örökölt elődeitől, sokkal inkább lelki bizonytalanságból fakad, a hit gyöngeségéből, hogy talán „mégis erőt vesznek rajta a pokol kapui”. Az egyetemesen sugárzott – mindenkire érvényes és mindenkit befogadó – szeretet hiányából, kiengesztelődésre alig hajlamos, a megértésre is csupán akkor, ha önmagára reflektál. (1982)

Beresztóczyval

az Országház alelnöki szobájában találkoztam. (Ha Horváth Richárdot megszólaltattuk, vélte Rónay, őt sem mellőzhetjük. Rossz vért szülné...) Magas, vékony, csontos ember. Vibrál: a keze, az arckifejezése, a mondatai. A szeme ide-oda rebben. Mintha veszélyt szimatolna sasorrával, tar fe-

jén a csillárfény újabb világítótestet kreál. Félelem és szorongás szabályozza mozdulatait. Asztalán házi telefonközpont, melyről bárkit el lehet érni az Országházban, a minisztériumokban és a pártközpontban. Közvetlen vonalak. Idegesen tekintget a ki-kigyúló piros fényekre, ha fölberreg valamelyik szám, kapkodva nyúl a kagylóért, s izgatottan szól bele. Kérdéseimre protokollárisan válaszol, szövege akár a kormányajtó ismert, unalmas, hivatalos nyilatkozata is lehetne. Biztos abban, hogy lehallgatják. (Élete tisztségek sorozata: érseki levéltáros, pápai kamarás, minisztériumi tanácsos egyházi ügyekben, kanonok, az Actio Catholica igazgatója, az esztergomi egyházmegye általános helynöke stb. Persze hogy fáj rá a foguk a hatalom hóhéraiak. Elhatározták, hogy betörnek maguknak.) 1948-ban börtönbe csukták, s csak azzal az írásos fogadalommal engedték ki 1950-ben, hogy megszervezi az Országos Béketanács Katolikus Bizottságát (OBKB), és beleül annak elnöki székébe.

Miután túlestünk ezen a nyögve nyelős „interjún”, amelynek keretében én jóformán alig kérdezhettem, s ő – mint egy betanult monológot – rendületlenül mondta a magáét, közbeszólnom lehetetlen volt, mikor megkíséréltem, letorkolt, s folytatta tovább eltökélten békemozgalmi reminiscenciáit – egyszerűen csak váratlanul fölérősíti rádióját, bömböl, ricsajt csap, és az ablak közelébe von: – Megkínóztak, vertek, erről az ember nem szívesen beszél, röstelli. Semmit sem akartam elvállalni. Lemondtam

volna bármely egyházi titulusomról, csak hagyjanak békén. Két deszka közé fektettek, amikből szögek álltak ki, s leengedtek az ablakból a börtönudvarra. Ott lógtam, ordítottam volna kínomban, de betapasztották a számat. Bevizeltem, három emelet magasságból csorgott le rólam a pisi. Véresen, húscsapatokkal, ájultan visszacipeltek a vallató helyiségbe. Markos vidéki suttyók vettek újból kezelésbe. A kihallgató tiszt nevetgél: Na, most segítsen rajtad a te Jézusod! Mindent aláírtam. Nem volt több erőm... De az igazi megpróbáltatás ezután jött. Amikor a klérus előtt magyarázoknom kellett, és mindenki elfordult tőlem, megbélyegeztek, mert szerintük „eladtam magam”. Kiközösítettek. Azt hajtogattam magamban, hogy az én Jézusom megért engem, és megbocsát...(1982)

A kolumbiai író,

Gabriel García Márquez 25 évig élt és alkotott a hazáján kívül – Franciaországban, Mexikóban, Spanyolországban –, mert a hatóságok folytonosan zaklatták a baloldali partizánokkal tartott kapcsolata miatt. Legnagyobb regényét, a *Száz év magányt* 32 nyelvre fordították le, több mint tízmillió példányban fogyott el. A Nobel-díj átvételekor, a Svéd Királyi Akadémia tagjai és a svéd király előtt – fittyet hányva a hagyományoknak – hófehér karibi öltözékben, gomblyukában sárga szegfűvel, csizmában, kezében indián kalapjával jelent meg (machtetéjét a szállodában hagyta?) a kötelezően előírt cylinder, frakk és lakkcipő helyett, s beszédében félelmetes erővel ostromozta a gazdag országok bűneit, amiket Latin-Amerika népeivel szemben elkövettek. Arrogánsan a szemük közé vágta:

„Ma, amikor a társadalmi változásra irányuló nehéz kísérleteinkről van szó, minden lehetséges gyanúsítással élnek velünk szemben. Miért gondolják, hogy a társadalmi igazságosság, amit a haladó európaiak meg akarnak valósítani országaikban, nem lehet Latin-Amerika célja is, más módszerekkel és más feltételekkel? Nem! Történelmünk mérhetetlen erőszaka és mértéktelen fájdalma, szenvedése évszázados igazságtalanságok és keserűségek gyümölcse, és nem egy közülük a házunktól háromezer mérföldnyire kiöltött összesküvésé. Mégis, sok európai vezető és gondolkodó azt hiszi, nagyapáik infantilizmusával – akik ifjúkoruk szörnyű örültségeit már elfelejtették –, hogy nem lehetséges más sors, csak a világ két urának kegyelméből élni. Ez, barátaim, a mi magányosságunk nagysága.

És mégis: az elnyomás, kizsákmányolás és elhagyatottság valóságára a mi válaszuk – az élet! Sem özönvizek, sem járványok, sem éhség, sem rombolás, sem az évszázadokon át tartó örökös háborúk nem tudták csökkenteni az élet makacs előnyét a halállal szemben. Ez az előny növekszik és gyorsul: évente 74 millió a születések, tehát több mint a halálosek száma. Elég új embert jelent ez ahhoz, hogy például New York lakosságát évente meghétszerezze. Legtöbbben a legkisebb termőfölddel rendelkező országokban születnek, köztük természetesen a latin-amerikai országokban is. Ezzel szemben a jólétben élő államok olyan megsemmisítő potenciált halmoztak fel, amely nemcsak valamennyi ember elpusztítására alkalmas, hanem minden élőlény kiirtására is, mely szerencsétlen planetánkra tévedt.

...E seditő valóság láttán, amit a gondolkodó emberek mindig utópiának tekintettek, úgy érezzük magunkat, mint történetek kitalálói, akik mindent el is hisznek. Jogosan valljuk, hogy még nincs túl késő «ellenutópia» megalkotásán fáradozni. Olyan élet új, magával ragadó utópiáján, amelyben senki sem dönthet a másik sorsáról, a halálát is beleértve; amelyben valósággá válik a szeretet, és lehetségessé a boldogság; s amelyben a száz év magányra ítélt nemzetiség végre új, második esélyt kap ezen a földön.” (1983)

Nem hívtak meg

a Vigilia 50. évfordulójának ünnepére. A nevezetes estét a Kossuth Klubban tartották február 15-én. Egyetlenegyszer sem hangozott el a nevem, bár az új főszerkesztő beszédében minden élő s holtat felsorolt, akiknek valamelyes szerepe volt a lap életében. Hosszan beszélt az elmúlt évtizedek „embertelenül ünneptelen” időszakairól, amelyeket ő maga is – akarva-akaratlan – aktívan díszlelt. Csupán a Magyar Kurír, a püspöki kar félhivatalos lapja – G. János főszerkesztő tisztességéből – tett eleget az elemi udvariasság etikai szabályainak, amikor e hírt követő összefoglalásában megemlítette: „Rónay György halála után Dorombly Károly, régi belső munkatárs került a folyóirat élére, tőle pedig Hegyi Béla vette át a főszerkesztői munkakört, aki Rónay György idején lett belső munkatárs.” (1985)

*

A kötet megrendelhető a kiadónál: Hungarovox, 1137 Budapest, Radnóti Miklós u. 11. – Telefon/fax: 340-0859 – Internet: – E-mail: kaiser@hungarovox.hu

